

УДК 658.7

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИКИ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Нестеренко О.М., Чирва Ю.Є.

Національна академія
Національної гвардії України

У статті висвітлено тлумачення терміну «логістика», зокрема «військова логістика». Розглянуто основні принципи військової логістики. Досліджено загальні питання організації логістики у військових частинах Національної гвардії України. Наведено основні функції та завдання військової логістики. Зроблено висновки і наведено пропозиції по досліджуваній проблемі.

Ключові слова: логістика, військова логістика, організація, постачання, закупівля.

Постановка проблеми. Військово-промисловий комплекс (ВПК) України – один із суб'єктів промислового ринку, що функціонує в умовах сучасних ринкових відносин. Використання логістики в сучасній економічній науці й діловій практиці сприятиме виявленню нових можливостей раціонального розв'язання завдань з удосконалення методів управління підприємствами ВПК, створенню значних конкурентних переваг на ринку озброєння.

Сучасна армія в даний час не може існувати без військової логістики. Головна ідея логістики – організація у рамках єдиного потокового процесу переміщення матеріалів та інформації вздовж всього ланцюга від постачальника до споживача. Принципи логістичного підходу вимагають інтеграції матеріально-технічного забезпечення, виробництва, транспорту, збуту і передачі інформації про пересування товарно-матеріальних цінностей у єдину систему, що повинно підвищити ефективність роботи у кожній із цих сфер і міжгалузеву ефективність. Ідея та цілі логістики актуальні не тільки для бізнес-структур, але й у військовій сфері, тому на сучасному етапі дуже актуальними є розв'язання логістичних питань у військовій логістиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток проблеми логістики внесли такі зарубіжні вчені як А.М. Гаджинський [1], О.В. Лаврова [4], Ю.М. Неруш [6], В.І. Сергєєв [10]. Із вітчизняних вчених, що займаються про-

блемами логістики слід відмітити Є.В. Крикавського [3], М.А. Окландера [8], О.М. Сумця [11] та ін. Питання військової логістики висвітлені у роботах Р.І. Сапіги [9], І.В. Неурова [7].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність ряду публікацій, на сьогодні недостатньо уваги приділено питанням організації та застосування логістики у військових частинах, зокрема, у військових частинах Національної гвардії України. Це потребує подальших поглиблених досліджень.

Мета статті. Метою статті є висвітлення основних принципів організації військової логістики, а також організації логістичного процесу у військовій сфері.

Викладення основного матеріалу дослідження. Термін «логістика», відомий до початку нинішнього століття лише вузькому колу фахівців, отримує сьогодні широке поширення. Основна причина цього явища полягає в тому, що поняття почало використовуватися в економіці.

Історично логістика розвивалася як військова дисципліна. Тут термін відомий з IX століття нашої ери (Візантія), позначаючи, в основному, добре організовану роботу тила по забезпеченню військ всім необхідним, тобто роботу, яка є значущим складовим бойового успіху.

Корисність логістики визначається тими втратами, які виникають, коли-небудь потрібне відсутня в потрібному місці і в потрібний час.

Немає необхідності бути професійним військовим, щоб розуміти, яку ключову роль у перемозі відіграють опинилися в потрібний час і в потрібному місці боєприпаси, паливе, продовольство, обмундирування. В історії людства цілі війни виграє або програє в залежності від організації постачання військ. У військовій сфері до логістики відносили не тільки питання постачання, але і питання швидкого, відповідного бойовим завданням переміщення військ.

Чинну на бойовій лінії військову частину можна порівняти з головою атакуючої або обороняється змії. Добре поставлена військова логістика забезпечує можливість блискавичних кидків в будь-якому напрямку, переміщаючи і забезпечуючи бойової орган. Причому робить це гармонійно, без найменшої марнотратства движенческой ресурсу.

Пріоритетне значення питанням логістики надавалося в армії Наполеона. Широко застосовувалася логістика під час Другої світової війни, особливо американською армією. Великий англо-російський словник і сьогодні переводить слово «logistics» як 1) тил і постачання, 2) матеріально-технічне забезпечення, 3) організація та здійснення роботи тилу» [11].

За Великим словником І. Р. Гальперіна, термін «логістика» – «logistics» – перекладається з англійської як: 1) тил та постачання, 2) матеріально-технічне забезпечення, 3) організація і здійснення роботи тилу.

Вперше на схожість між управлінням забезпечення військ та управлінням матеріальними ресурсами, а відтак на можливість використання положень військової логістики в економіці, вказав у 1951 р. американський фахівець у галузі системного аналізу О. Моргенштерн. Сучасне загальне значення поняття «логістика» ґрунтується на новому мисленні і поєднує в собі нові принципи і концептуальні підходи до організації і управління різними аспектами економічної діяльності, військової і цивільної, на всіх її макро- і мікрорівнях, їх фазах, стадіях та етапах. За Р. Г. Баллоу, логістика – це наукове вчення про планування, організацію і контроль усіх видів діяльності з переміщення та складування, які забезпечують проходження матеріального потоку від пункту закупівлі сировини до пункту кінцевого споживання, та відповідного інформаційного потоку. За Р. Т. Майлсом, – це процес управління рухом і зберігання сировини, матеріалів і готової продукції в господарському обігу від моменту сплати грошей постачальникам до моменту отримання грошей від споживачів [5].

Поняття логістики в Збройних силах сусідньої нам Польщі з'явилося в 1968 р. разом з появою книги «Logistyka...» В. Станкевіча [13]. На польському ринку це була перша оригінальна теоретична праця, що стосувалась зрілих логістичних концепцій, які впроваджуються багато років у Збройних силах НАТО. У державах Варшавського договору, зокрема Польщі, проблематику широко трактованої логістики називають тиловим забезпеченням. Поняття тилового забезпечення охоплює: матеріальне, технічне, медичне, комунікаційне, а також житлово-будівельне забезпечення (інфраструктурне) [9].

Результати аналізу загалом вказують, що логістика протягом років сприймалась багатоаспектно, її практика і теорія виводиться з військо-

вого мистецтва, де можна знайти передвісників логістичної теорії, до яких належать А. Жоміні (1779–1869), А. Т. Махан (1840–1914), Дж. Торп (1875–1936) і Г. Екклес (1898–1986) [9].

На сучасному етапі військову логістику трактують, як сукупність засобів і способів, необхідних для доставки людей, техніки і боєприпасів до місць бойових дій, а також планування й організація заходів щодо підготовки і здійснення пов'язаних з цим процесів [2].

Сучасна система логістики у військах є не суто військовою, а військово-економічною, адже в ринкових умовах для матеріально-технічного забезпечення військ залучаються установи не лише великого, але й малого і середнього бізнесу, а всі вони діють за принципами і законами саме економічної логістики. Історично склалися два принципово різних тлумачення поняття логістики – військова логістика, що трактувалася як напрям військової науки, пов'язаний із рухом та постачанням армії, і філософська логістика, або математична логіка – напрям філософії, пов'язаний з використанням математичного апарату для доказу дедуктивних тверджень [7].

Логістична система військового підрозділу є системою, відкритою на зовнішнє макро- і мікрооточення, незважаючи на те, що у значній частині вона є централізованою і залежною від логістичної системи вищого організаційного рівня. Децентралізованими елементами у цій системі є продовольча служба, медична служба.

Принциповою метою логістичної системи у військовому підрозділі є забезпечення нормального і безперешкодного щоденного життя і підготовки, а також виконання термінових завдань, які виникають зі специфіки даного військового підрозділу.

Військовий підрозділ в організаційній структурі є дуже подібним до середнього або великого виробничого підприємства. У структурі підрозділу і підприємства виступають такі ж самі зв'язки і стосунки між її елементами. Як правило, організаційна структура військового підрозділу має лінійно-штабний характер, а управлінські органи виконують ті самі функції, незважаючи на інші назви. Цілі цих організацій лежать у зовнішньому оточенні з тим, що принциповою метою підприємства є клієнт і по-в'язаний з ним продаж і ринкова частка [8].

У сучасній інтерпретації тилове забезпечення опікується доставкою боєприпасів, військовою технікою, обмундуванням, продовольством, медикаментами, паливом і мастильними матеріалами, а також контролем за їх доставкою, щоб забезпечити ефективне функціонування військового підрозділу.

Система військової харчової логістики є однією з наймасштабніших і увібрала всі типові проблеми: ієрархічну, розгалуження кластерів, велику кількість номенклатурних позицій і т. ін.

Щоб створити найбільш ефективну картину роботи логістичного підрозділу у військовій частині, робота логістів повинна відповідати не тільки основним (своєчасність, повнота. Надійність) а й додатковим вимогам (стійкість, інформаційна безпека, ефективність, системний підхід) [12].

Принцип своєчасності, повноти і точності передбачає підтримку військ відповідно до їх ре-

альних потреб, своєчасно і за рахунок використання ефективних механізмів. Застосування цих принципів є необхідністю.

Принцип стійкості. Транспортні системи для військових цілей повинні бути сконструйовані таким чином, щоб за період військових дій та у мирний час, збройні сили були забезпечені необхідними ресурсами.

Принцип інформаційної безпеки вимагає здатність витримувати несанкціоновані доступи до інформаційних ресурсів. Застосування цього принципу дозволить забезпечити інформаційну безпеку військової частини.

Принцип ефективності проявляється в основному в мирний час, коли військовий підрозділ може використовувати менш дорогі способи виконання логістичних завдань. Зниження витрат зазвичай досягається за рахунок використання досвіду комерційної логістики.

Принцип цілісності. Застосування цього принципу дозволить оптимізувати взаємопов'язані ресурси, системи логістики для військової частини і надати певні елементи без шкоди для її структури в цілому.

Принцип ієрархії передбачає, що всі основні питання, пов'язані за матеріально-технічним забезпеченням збройних сил, повинні бути вирішені шляхом ефективною взаємодії командування і управління на всіх рівнях.

Принцип системного підходу полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи.

Принцип універсальності передбачає розробку і використання загальних підходів економічної логістики до логістики військ. Застосування цього принципу забезпечує єдність в ході військових заходів щодо забезпечення військової частини матеріальними ресурсами.

Логістична система військової частини принципі побудована з тих самих елементів, які утворюють логістичну систему Збройних Сил. Вона є системою у мікромасштабі з подібними завданнями, як система у макромасштабі. Вона забезпечується головним чином через елементи макрологістичної системи і частково з цивільного зовнішнього оточення. Потіки переміщення постачання у логістичній системі військового підрозділу утворюють комбіновану систему. Військовий підрозділ отримав право на безпосереднє продовольче забезпечення, житлово-комунального обслуговування, забезпечення офісними матеріалами. Позоставе постачання у централізованій системі реалізоване на підставі річного фінансового плану військового під-розділу, виконаного згідно з діючими нормами, таблицями заборгованостей, періодами споживання і іншими діючими документами, а також затвердженим бюджетом [7].

Військово-економічна логістика по своїй суті у процесі управління військово-господарською діяльністю виконує інтеграційні функції.

До основних функцій військово-економічної логістики можна віднести:

– контролюючи (здійснення контролю за потоковими процесами, розробка та вдосконалення способів управління матеріальними потоками в системі ВЕЛ);

– організаційну (здійснення планування тилового і технічного забезпечення повсякденної діяльності та бойового застосування військового формування); управлінську (керівництво матеріальним і технічним по службах тилу, транспортним й інформаційним забезпеченням військового формування в мирний і воєнний час);

– стратегічну (визначення стратегії та технології фізичного переміщення матеріальних ресурсів; багатоваріантне прогнозування обсягів перевезень);

– облікову (ведення звітності щодо наявності, руху та якісного стану матеріально-технічних засобів по службах тилу, організація контролю щодо законності їх витрат) [5].

З функцій впливають основні завдання логістики у військовій частині:

– створення комплексних інтегрованих систем матеріальних, інформаційних, а якщо можливо, й інших потоків (наприклад, фінансового), їх стратегічне узгодження, організація планування і контролю на всіх етапах;

– постійне вдосконалювання концепції військово-економічної логістики у рамках обраної стратегії в ринковому середовищі; досягнення високої системної гнучкості шляхом швидкого реагування на зміни зовнішніх і внутрішніх умов функціонування системи військово-економічної логістики [5].

Висновки і пропозиції. Спеціалісти з питань логістики повинні звернути увагу на багатоваріантність рішень, які можна застосувати у межах військової логістичної системи. Саме ці рішення будуть формувати фундамент логістичної системи Національної гвардії України де, як і в загальній логістиці, реалізуються переміщення матеріальних засобів, надаються соціально-побутові послуги – (пекарські, торговельні, розквартирування, фінансові, шевські, кравецькі) і спеціалізовані (розпізнання і технічна евакуація ушкодженого озброєння і військової техніки, його ремонту, залучення замінних частин з ушкоджених на полі бою екземплярів військової техніки, метрологічні послуги, послуги медичної логістики, транспортні послуги, утримання, користування і розширення військової інфраструктури тощо).

Застосування логістичних методів у військових частинах Національної гвардії України допоможе сприяти глибокому розумінню проблем, пов'язаних з удосконаленням їх діяльності, використанням можливостей логістики у військовій справі.

Отже, військова логістика мотивує до перебудови військової логістичної системи як у стаціонарному вимірі (створення локальних логістичних утворень, зміна ролі логістики військових округів, залучення послуг межах аутсорсингу), так і у вимірі мобільної логістики (зміна організаційних структур логістичних підрозділів військових одиниць).

Список літератури:

1. Гаджинский А. М. Логистика: Учебник для студентов высших заведений. – 12-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2006. – 432 с.

2. Денисенко М. П., Левковець П. Р., Михайлова Л. І. та ін. Організація та проектування логістичних систем: Підручник / за ред. проф. М. П. Денисенка, проф. П. Р. Левковця, проф. Л. І. Михайлової. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 323 (336 с.)
3. Крикавський С. В., Чернописька Н. В. Логістичні системи: Навч. посібник. – Львів: «Логістика», 1995. – 310 с.
4. Лаврова О. В. Матеріальні потоки в логістике: Конспект лекцій по курсу Логістика: Учебник / Под ред. Б. А. Аникина. – М.: ИНФРА – М, 1998. – 322 с.
5. Маслій О. М. Суть, принципи та функції військово-економічної логістики / О. М. Маслій // Вісник Національної академії державної прикордонної служби України. – 2010. Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_2_16
6. Неруш Ю. М. Логістика: Учебник для вузов. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИДАНА, 2000. – 345 с.
7. Неуров І. В. Постачання та закупівлі у військовій логістиці / І. В. Неуров // Системи озброєння і військова техніка. – 2008, № 2 (14). – С. 58-60.
8. Окландер М. А. Логістика: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
9. Сапіга Р. І. Цивільний аутсорсинг військової логістики як чинник національної безпеки / Р. І. Сапіга // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 669: Логістика. – С. 123-129.
10. Сергеев В. И. Логистика в бизнесе [Текст]. – М.: Инфа, 2002. – 233 с.
11. Сумець О. М. Логістика: теорія, ситуації, практичні завдання. Ч. 1. Логістика як інструмент ринкової економіки: навч. посібник / О. М. Сумець, О. Б. Білоцерківський, І. П. Голофаєва. – Х.: Міськдрук, 2009.
12. Фурман В. Захист Вітчизни. – Режим доступу: http://blog.meta.ua/~furman_1405771977/posts/i3787019/ua/
13. Stankiewicz W. Logistyka. Z zagadnień gospodarki wojskowej państw NATO / W. Stankiewicz – Warszawa, 1968. – 217 s.

Нестеренко О.М., Чирва Ю.Е.

Национальная академия Национальной гвардии Украины

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ И ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ЛОГИСТИКИ В ВОИНСКИХ ЧАСТЯХ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье освещено толкование термина «логистика», в частности «военная логистика». Рассмотрены основные принципы военной логистики. Исследованы общие вопросы организации логистики в воинских частях Национальной гвардии Украины. Приведены основные функции и задачи военной логистики. Сделаны выводы и приведены предложения по исследуемой проблеме.

Ключевые слова: логистика, военная логистика, организация, поставка, закупка.

Nesterenko O.M., Chirva Yu.E.

National Academy of National Guard of Ukraine

BASIC PRINCIPLES AND FEATURES OF LOGISTICS ORGANIZATION IN MILITARY UNITS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

Summary

In this article is elucidate the interpretation of the term «logistics», in particular «military logistics.» The main principles of military logistics are considered. The general issues of organization of logistics in the military units of the National guard of Ukraine are studied. The main functions and tasks of military logistics are listed. The conclusions and suggestions are given about the researched topic.

Keywords: logistics, military logistics, organization, delivery, purchase.